

Studia Biblica Slovaca

Ročník 11

2019

Číslo 1

Abstrakty

Biblica 98 (2017)¹

(č. 3) 321-338: **K. P. Hong: Elohim, the Elohist and the Theory of Progressive revelation.** V Ex 6,2-3 je naznačená deliaca čiara medzi starým titulom Boha *El-Šaddaj* a novozjaveným menom JHVH. Tieto verše sú základom hypotézy „postupného zjavovania“ (*Progressive revelation*), ktorá oživuje diskusiu o teóriách prameňov. Hong vysvetľuje príťažlivosť i úskalia týchto teórií. Vo svetle „elohistických“ žalmov (Ž 42-83; 89) a ostatných biblických či postbiblických kníh je zrejmá tendencia vyhýbať sa menu JHVH v posvätných textoch. Tento trend napokon môže vysvetliť, prečo v niektorých knihách Pentateuchu sa uprednostňuje to a nie iné Božie meno bez príliš zjednodušujúceho delenia textu na rôzne redakcie.

339-362: **N. Wazana: The Chosen City. Conquest and Sanctification Traditions of Jerusalem.** Podľa príbehov SZ bol Jeruzalem jedným z posledných kanaánskych miest, ktoré Izraeliti dobyli. Wazanová zhrňuje vo svojom článku všetky dôležité biblické referencie o Jeruzaleme a dáva ich do súvisu s niektorými historicko-archeologickými nálezmi. Jedinečný ráz rozprávania o Dávidovom meste nespočíva ani tak v opise jeho dobytia, ako skôr v narácii založenia svätého mesta, ktorá zapadá do ideológie deutoronomistického cyklu o hlavnom meste zjednoteného kráľovstva.

363-381: **W. Schütte: Israels Exil in Juda nach der Urfassung von 1-2Könige.** Text 1-2Kr sa nám dochoval v početných verziách, ktoré svedčia o procese redakcie aj v neskoršom období. Schütte analyzuje text týchto kníh na starožitnom latinskom rukopise L115. Podľa jeho záverov je tento manuskript najstarším známym svedectvom o 1-2Kr, ktoré môže siahať až do čias pred babylonským zajatím. Svoju domnienku stavia na sémantickej

¹ Dostupné na: Peeters Online Journals (<http://poj.peeters-leuven.be>). Kto by mal záujem o niektorý z článkov, a nemá k nemu on-line prístup, môže sa obrátiť na: jaroslav.mudron@gmail.com.

blízkosti jeho kľúčových výrazov (*reliqui israel, lex//praeceptum*) s predexilovými prorokmi a na necenzurovanej kritike rozprávača voči Izraelitom usadeným v Judsku.

382-408: **J. Bourgel: Brethern or Strangers? Samaritans in the Eyes of Second-Century B.C.E. Jews.** Všeobecne za prijíma, že v 2. stor. pred n. l. nastal úplný rozkol medzi Židmi a Samaritánmi, ktorý viedol k zničeniu samaritánskeho chrámu Jánom Hyrkánom. Bourgel však polemizuje s týmto názorom a dokazuje, že v tomto, ako aj v neskoršom období niektorí židovskí autori (2Mak, Theodotus, Pseudoepulemus) stále uznávali posvätný charakter hory Garizim popri Jeruzalemskom chráme. Nepriateľstvo medzi dvoma etnikami preto nemožno absolutizovať, ako sa to robí na základe polemiky Jozefa Flávia a niektorých statí NZ.

409-424: **J.-N. Aletti: Les Écritures annonçaient-elles un Mesie souffrant? Difficultés et réponses des évangiles.** Ježišova smrť a oslávenie sú autormi NZ opísané ako splnenie Písem. Aletti tieto opisy nazýva „zrodením a rozvojom typológie Nového zákona“. Marek a Matúš dávajú Ježišovo umučenie do súvisu so žalmami úzkosti a prosby o vyslobodenie. Lukáš predstavuje Ježiša viac vo svetle nespravodlivo odsúdeného proroka, kým Ján privádza na scénu deja ďalšie obrazy, akým je napr. veľkonočný baránok. Rôzne typológie tak obohacujú Ježišovu mesiášsku identitu.

425-434: **Sh. J. Golani: Swords that are Ploughshares. Another Case of (Bilingual) Wordplay in Biblical Prophecy?** Izaiáš (2,4) a Micheáš (4,3) predpovedajú čas mieru, v ktorom sa „z mečov ukujú radlá, z kopijí viničné nože“, kým Joel (4,10) vyzýva na presný opak kvôli nevyhnutnosti boja. Tento obraz podľa Golanievej nie je len akousi metaforou, ale skôr metamorfózou a jazykovou hrou. Výraz חרב (meč) v niektorých semitských jazykoch označuje „pluh“ (akk. *ḫarbu*, arm. խրբա). Rovnako z druhej dvojice termín מזמרה (viničný nôž) má svoj vojenský význam v koreni z-m-r, od ktorého pochádza napr. akkadské slovo *azmaru* (kopia, oštep).

435-446: **P. Coutsoumpos: The Difficulty of μονογενής θεός in John 1,18. A Reassessment.** Výraz *μονογενής θεός* umožňuje dvojaké chápanie: „jednorodný Boh“ alebo „jediný, (t. j.) Boh“. Coutsoumpos podáva vo svojej analýze viaceré argumenty, podľa ktorých slovo *μονο-γενής* znamená výlučne „jediný svojho druhu“ a až v neskoršej kresťanskej tradícii, založenej na 1Jn 5,18, začne byť chápané ako jednorodný, *unigenitus*. Z tohto dôvodu by malo byť toto slovné spojenie v Jn 1,14.18; 3,16.18 a 1Jn 4,9 preložené ako „jediný, ktorý je Boh“.

(č. 4) 481-503: **W. Bühler: 'Ich will mir einen Namen machen!' Alttestamentliche und altorientalische Verewigungsstrategien.** „Urobiť si meno“ je výraz, ktorý nachádzame v rôzne obmenených formách naprieč celým SZ. Bühler prechádza textami SZ, ako aj viacerými dielami mezopotámskej literatúry a dokazuje, že táto myšlienka zachovania si mena označuje istú formu posmrtnej existencie. V zásade si staroveký človek chcel zvečniť meno tromi spôsobmi: plodením, výnimočnými skutkami a vyrytými nápismi.

504-519: **H.-S. Bae: Reconsidering Barak's Response in Judges 4.** V Sdc 4,8 žiada Barak prorokyňu Deboru, aby ho sprevádzala v boji, na čo prorokyňa odpovedá, že v dôsledku tejto prosby bude nepriateľ Sisara vydaný do ruky ženy (Jahel). Baeová sa zamýšľa nad tým, čo mohlo byť na pozadí takejto žiadosti a aká bola úloha žien v dobe

sudcov. V čase absencie mužov-vodcov preberajú vodcovskú rolu ženy, akými sú Debora a Jahel. Celý príbeh nachádza svoju paralelu v Knihe Rút, kde sa takisto dve ženy, Rút a Noemi, chopia iniciatívy a pohnú Bóza konať a priviesť na svet predka nového vodcu – kráľa Dávida.

520-540: **R. Heckl: Des Ezechielbuch als Metatext I. Ezechiel 1–3 als Leseanleitung für ein literarisch ausformuliertes Prophetenbuch.** Prvé tri kapitoly Knihy proroka Ezechiela opisujú povolanie proroka na dvoch úrovniach: najprv je Ezechiel poverený priamo Bohom predniesť jeho výroky a neskôr je jeho poslanie legitimizované videním zvitku, ktorý má požiť. Podľa Heckla tieto úrovne zodpovedajú dichotómii celej knihy. Staršia verzia výrokov pravdepodobne kolovala medzi adresátmi prorocstva a až po istom čase bola doplnená o širší opis prorokovho účinkovania a ďalších videní.

541-557: **I. Yang: The Influence of Sumerian City Laments on the Tammuz Lament.** V Ez 8,14 stretáva prorok pri severnej bráne chrámu „ženy, ktoré oplakávali Tamúza“. Yang vyvracia názor, žeby ženy mali oplakávať úrodnosť spustošenej zeme. Hoci bol boh Tamúz spájaný s plodnosťou, v kontexte dobytého mesta má jeho oplakávanie iný význam. Tzv. Tamúzove lamentácie pripomínali zničenie sumerského mesta Uruk a žiadali Tamúza ako boha mesta, aby sa vrátil. V tomto zmysle mohli ženy v Ez 8,14 prednášať podobné lamentácie s úmyslom návratu JHVH do svojho chrámu.

558-581: **M. A. Proctor: ‘It was not the Season for Figs.’ Aesthetic Absurdity in Mark’s Intercalations.** Markova poznámka: „Nebol totiž čas fig“ (11,13), vyvoláva v čitateľovi zmätok, prečo vlastne Ježiš očakáva, že nájde na strome figy a prečo nakoniec figovník prekláje. Proctor dáva evanjelistovu glosu do súvisu s ďalšími podobne zvláštnymi poznámkami a vypočítava celkovo pätnásť situácií, ktoré znejú v kontexte evanjelia absurdne. Absurdita tu slúži ako literárna technika, ktorá popri istom odľahčení a irónii pomáha čitateľovi citlivejšie vnímať novú realitu Božieho kráľovstva.

582-599: **E. Regev: What Has Been Changed in the Law of Hebrews?** Pri opise Krista ako veľkňaza autor Listu Hebrejom konštatuje: „Keď sa mení kňazstvo, musí sa meniť aj Zákon.“ (7,12) Reger rozoberá tento list práve z hľadiska zmeny či zrušenia Zákona a prichádza k záveru, že o zmene (*metathesis*) Zákona sa hovorí výlučne v kultickom zmysle, a preto ďalšie aspekty Zákona, vrátane etických a morálnych predpisov, zostávajú v platnosti. List Hebrejom z tohto dôvodu ešte nepredstavuje úplne rozídenie sa s Mojžišovou Tórou.

600-609: **G. Darshan: Textual History of the Account of Alexander the Great in 1 Maccabees.** Alexander Veľký je zvyčajne obdivovanou postavou v starožitnej literatúre rôznych kultúr. Zmienka o jeho úspechoch dokonca otvára biblickú knihu 1Mak. Darshan sa venuje textovým variantom 1Mak 1,1-7 a komentuje dvojakú úpravu latinského prekladu. Editor Vulgáty upravil vo v. 1 poradie dobytých území tak, aby odpovedalo historickým záznamom. Podobne poznámka z v. 3: „Spyšnel a jeho myseľ sa pozdvihla“, bola vložená do nasledujúceho verša, aby vysvetlila náhlu smrť mladého vládcu ako dôsledok jeho arogancie.

Jaroslav Mudroň SJ
Pápežský biblický inštitút
3, Paul Emile Botta St.
91004 Jeruzalem
Izrael